

MEMO van het college aan de Algemene Raadscommissie

Datum : 26 augustus 2015
Zaaknummer : BB15.00558
Documentnummer : 15.B003874
Aan : ARC
Van : College
Onderwerp : aanwijzing gemeentelijk monument Studler van
Surcklaan 12 te Bergen
Portefeuillehouder(s) : O. Rasch
Inlichtingen bij : P. Korstanje

Aanleiding

Het college hoort graag de opinie van de Algemene Raadscommissie (ARC) over aanwijzing als gemeentelijk monument van het pand aan de Studler van Surcklaan 12 te Bergen.

Kernboodschap

Aanwijzing van een gemeentelijk monument is een collegebevoegdheid en gebeurt doorgaans alleen met toestemming van de eigenaren. Omdat de eigenaar van het pand aan de Studler van Surcklaan 12 het niet eens is met plaatsing op de monumentenlijst en het beleid is om alleen panden aan te wijzen wanneer een eigenaar hiermee instemt, betekent aanwijzing een breuk met het gangbare beleid. Het college hoort daarom graag uw mening over deze kwestie alvorens een besluit over aanwijzing te nemen.

Achtergrond

De provincie Noord-Holland wil alleen nog monumenten met een regionale betekenis op haar monumentenlijst hebben staan. In afstemming met de gemeente heeft de provincie per 1 januari 2015 de provinciale monumentale status van 14 panden in de gemeente laten vervallen. In de aanloop hiernaartoe heeft de gemeente ruimte gekregen om de panden eventueel aan te wijzen als gemeentelijk monument. In 2014 heeft onderzoek plaatsgevonden naar de waarde van de betreffende panden. De uitkomst van het onderzoek was dat twaalf van de veertien panden voldoende kwaliteiten hebben om ze als gemeentelijk monument aan te wijzen. Eind 2014 zijn tien van deze panden door het college aangewezen als gemeentelijk monument. Bij twee panden gaf de eigenaar aan bezwaar te hebben tegen aanwijzing als gemeentelijk monument. Deze panden zijn toen niet aangewezen, maar in voorbescherming genomen. Na nieuwe consultatie van de eigenaren is de eigenaar van het pand aan het Middenpad 2 alsnog akkoord gegaan met aanwijzing tot monument. Deze aanwijzing heeft inmiddels plaatsgevonden. De eigenaar van het pand aan de Studler van Surcklaan 12 blijft bij zijn standpunt dat aanwijzing als gemeentelijk monument niet gewenst is. Als reden hiervoor wordt aangedragen dat een pand met een monumentale status moeilijker verkocht wordt.

Het horen van de ARC heeft in een soortgelijke situatie plaatsgevonden in het traject tot aanwijzing van de Petrus- en Pauluskerk als gemeentelijk monument.

Intentie college

Uit het onderzoek dat ons college in 2014 heeft laten uitvoeren naar de waarden van het pand aan de Studler van Surcklaan 12 is gebleken dat het woonhuis bijzondere cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectuurhistorische waarden heeft. Verder is sprake van ensemblewaarde, vanwege de ligging tegenover Park Meerwijk (zie voor een uitgebreidere beschrijving de “redengevende omschrijving” in de bijlage).

Gezien de bijzondere waarden van het pand en gezien het feit dat het pand al langer provinciaal monument is geweest, is het de intentie van het college om het pand aan te wijzen als gemeentelijk monument. Door middel van aanwijzing als gemeentelijk monument wordt het huis beschermd tegen sloop of ingrijpende wijzigingen.

Advies CCK

De Commissie voor Cultuurhistorische Kwaliteit heeft in 2014 (conform artikel 5 van de Erfgoedverordening Gemeente Bergen 2012) advies uitgebracht over de plaatsing van genoemde panden op de gemeentelijk monumentenlijst. De CCK heeft een positief advies uitgebracht met betrekking tot plaatsing van twaalf monumenten op de gemeentelijke monumentenlijst, waaronder het gebouw waar dit advies betrekking op heeft.

Overig advies

Op hun verzoek zijn de Stichting Behoud Bouwkunst Bergen en de Stichting Mr. Frits Zeiler in 2014 in de gelegenheid gesteld om aan de hand van de concept redengevende omschrijvingen met een reactie te komen op het voornemen tot aanwijzing. Beide Stichtingen hebben laten weten dat alle panden het waard zijn om te worden aangewezen als gemeentelijk monument.

Rechten en plichten bij aanwijzing als monument.

- De eigenaar van een gemeentelijk monument die van plan is werkzaamheden uit te voeren om zijn monument te onderhouden, kan daar een financiële bijdrage van de gemeente voor ontvangen. De gemeente heeft een subsidieverordening voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten.
- Daarnaast kan een eigenaar van een gemeentelijk monument een beroep op het Restauratiefonds Gemeentelijk Monumenten Bergen-nh, ondergebracht bij het Nationaal Restauratiefonds.
- Wanneer er een besluit tot aanwijzing is, is vanaf dat moment het object beschermd conform de erfgoedverordening Bergen-NH 2012. Ingrepen, uitgezonderd onderhoudswerkzaamheden, zijn dan vergunningsplichtig.

Bijlagen

- Redengevende omschrijving Studler van Surcklaan 12

Bijlage: Redengevende omschrijving Studler van Surcklaan 25-11-2014

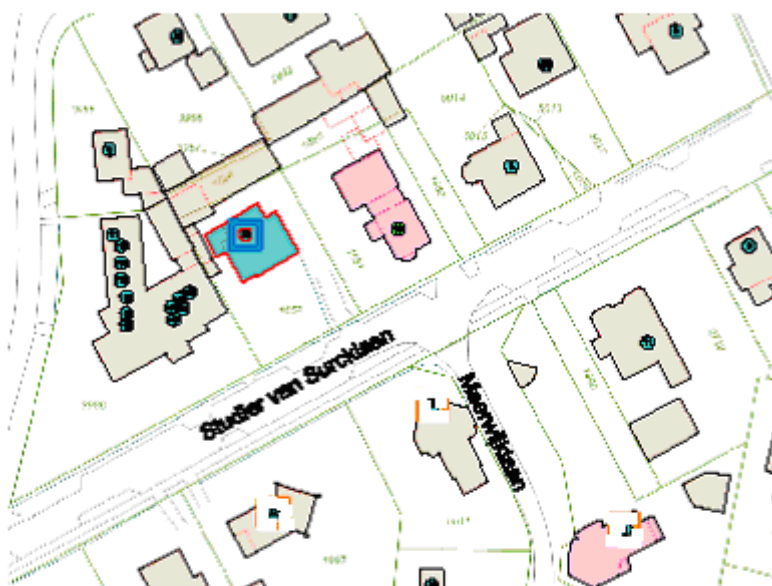
Adres: **Studler van Surcklaan 12**
1861 MA Bergen N-H
Kadastraal: A 1652

Monumentnummer:

Datum foto's: 02-10-2014

Oorspronkelijke functie : Atelier met woonhuis
Huidige functie : Woonhuis
Bouwstijl : Amsterdamse School
Architect : J. Wildeboer
Ontwerpjaar/bouwjaar : 1919 / 1930

Inleiding

Studler van Surcklaan 12 is vrijstaand gelegen op een ruim kavel met enigszins glooiend reliëf aan de noordzijde van de bomenrijke laan. Aan de overzijde ligt het in 1918 tot stand gekomen Park Meerwijk. Het tot Park Meerwijk behorende huis *De Bark*, ontworpen door J.F. Staal is de overbuurman. Schuin aan de overzijde staat het, eveneens tot Park Meerwijk behorende, huis *De Boschkant*: een ontwerp van J.C. Blaauw.

Studler van Surcklaan 12 is in 1919 gebouwd als atelier met woonhuis voor de Vlaamse kunstschilder Arthur Verbeeck (1874-1932). De villa krijgt de naam *Flandria*. Het ontwerp is van de hand van John Wildeboer.

In 1930 legt een brand het huis in de as. Het wordt datzelfde jaar in identieke stijl herbouwd. De herbouwkosten bedroegen f. 5.000,--. Een wijziging ten opzichte van het ontwerp uit 1919 is het optrekken van het ateliergedeelte dat nu aansluit op de bestaande nokhoogte van de hoofdmassa. Nieuw in 1930 zijn ook de aangepakte, gekoppelde dakkapellen op het westelijk en oostelijk dakvlak¹.

Het pand is ontworpen in de stijl van de Amsterdamse School. Architect Wildeboer kende het werk van de Amsterdamse Schoolarchitecten van nabij. In deze zelfde periode kreeg hij de opdracht enige tuinhuisjes te ontwerpen in het tegenover gelegen Park Meerwijk, een van de eerste manifestaties van deze internationaal vermaarde bouwstijl.

¹ Gemeente Bergen, bouwvergunningenarchief Studler van Surcklaan 12, inv.nr. oud\007105

De expressieve hoofdvorm met het opvallende plastisch gevormde, gebogen, riet gedekte dak en de zorgvuldig gemetselde bakstenen gevels met bijzondere detaillering zoals de in ellipsvorm gemetselde bloembak die als het ware het vooruitspringende basement van de driezijdig uitgebouwde erker in de voorgevel vormt zijn daarbij kenmerkend. Dat geldt ook voor de gemetselde kolom nabij de entree in de oostgevel en de oranje-rode kleurstelling van het houtwerk van gevelopeningen.

Tot de belangrijkste wijzigingen uit latere tijd behoren het dichtzetten, door middel van een raampartij, van de oorspronkelijk open loggia links in de voorgevel. De westgevel heeft een vernieuwde raampartij. In het interieur is op de begane grond de oorspronkelijk 4,5 meter hoge voormalige atelierruimte verlaagd door het aanbrengen van een lessenaarsvormig plafond. De keuken is tegenwoordig bij de woonkamer getrokken.

Omschrijving

Het woonhuis bezit een samengestelde plattegrond met aan de voorgevel een in ellipsvorm gemetselde bloembak die het vooruitspringende basement vormt van een driezijdig uitgebouwde erker. Het pand is opgetrokken in één bouwlaag met forse zolder- en kapverdieping onder een samengesteld, plastisch gevormd rieten schilddak dat symbolisch oogt als een theemuts. De nok, gedekt met keramische, rode nokvorsten, staat haaks op de straat. Op het linker dakschild (W) staat een taps toelopende gemetselde schoorsteen. Het rechter en linker dakvlak hebben een aangekapte dakkapel met gekoppelde vierruits ramen waartussen gepotdekselde delen. Het voordakvlak heeft een aangekapt dak boven de erker met daarboven drie gekoppelde vierruits ramen.

De gevels zijn gemetseld in genuanceerde baksteen in Vlaams verband. De toegepaste baksteen bestaat uit een mengeling van gesinterde steen, oranje-keurige verblendsteen, bruin geglaazuurde steen en grauwe baksteen. Uitgemetselde koppenlagen zijn verwerkt op gevelhoeken, in de voorzijde van het gemetselde vooruitspringende basement van de erker in de voorgevel en in de gemetselde kolom nabij de entree in de oostgevel.

De voorgevel (Z) heeft centraal in de gevel de driekantige erker. De erker is bezet met een vierruits raam aan de voorzijde en dubbele tweerruits ramen aan de zijkanten. De bovenlichten zijn gevuld met helder glas-in-lood in de vorm van een overhoeks vierkant. De bovendorpel van de erker draagt het opschrift *Flandria*.

Het venster links van de erker is niet oorspronkelijk. Rechts van de erker, nabij de overgang naar de rechter zijgevel, zit een vierruits raam.

De rechter zijgevel (O) heeft in de uitbouw onder het aangekapte rieten dak de entree in de vorm van een halve deur achter een stoep. De entree ligt in een relatief diep portiek. De entree wordt aan een zijde geflankeerd door een gemetselde kolom met opvallend uitgemetselde koppenlagen. Rechts in deze gevel bevindt zich een tweede entree, eveneens in de vorm van een halve deur. Tussen beide deuren zit een gekoppeld vierruits raam.

De linker zijgevel (W) heeft drie gekoppelde vierruits ramen en een halve deur.

De achtergevel (N) heeft centraal in de gevel gekoppelde vensterpartijen die zich tot ver boven in de gevel uitstrekken en als het ware zijn 'uitgesneden' in de rieten kap. Deze vensterpartijen, in de vorm van gekoppelde vierruits ramen, verlichten het voormalige atelier. Ze worden, in het bovenste deel, gescheiden door een gepotdekselde delen. De voet van de achtergevel heeft een gemetselde bloembak,

Interieur

De voordeur in de rechter zijgevel geeft toegang tot een klein portaal met trappenhuis. De smalle, steile trap met twee kwarten leidt naar de verdieping waar de spantbenen van de grenen paraboolvormige kapconstructie hier en daar zichtbaar zijn. In de woonkamer met aangrenzend voormalig atelier zijn de *en suite* schuifdeuren behouden gebleven, evenals de paneeldeuren.

Waardering

De villa genaamd *Flandria* bezit *cultuurhistorische* waarden als voorbeeld van een atelier met woonhuis ontworpen door architect J. Wildeboer voor de, van oorsprong Vlaamse, kunstschilder A. Verbeeck. De typologie van atelierwoning is kenmerkend voor het dorp Bergen dat vanaf het einde van de 19de eeuw

grote bekendheid kreeg als kunstenaarsdorp en aantrekkingskracht uitoefende op veel kunstenaars, vooral schilders.

Het pand heeft *stedenbouwkundige* waarde vanwege de vrijstaande en beeldbepalende ligging in de laan waar villa's op ruime kavels het beeld bepalen. De beeldbepalende waarde wordt versterkt door de ligging op een enigszins glooiend gazon. Vanwege de ligging tegenover het in 1918 tot stand gekomen Park Meerwijk is sprake van een bijzondere *ensembelwaarde*. Vooral de ruimtelijke samenhang met het tegenover gelegen huis *De Bark*, ontworpen door J.F. Staal en het huis *De Boschkant*: een ontwerp van J.C. Blaauw, is imposant.

Het pand is *architectuurhistorisch* van belang vanwege de kwaliteit van het ontwerp in de stijl van de Amsterdamse School waarbij vooral de markante hoofdvorm van de rieten kap en de opvallende metselwerk in het oog springen. De architectuurhistorische waarde wordt versterkt door het gegeven dat de architect van de villa, J. Wildeboer, eveneens een bijdrage leverde aan ontwerpen van het befaamde Park Meerwijk.

Er is sprake van *landschappelijke* waarden vanwege de inbedding van de villa in een dominante groenstructuur waarbij de met forse bomen beplante laan kenmerkend is.

Het pand uit 1919, in 1930 in nagenoeg identieke vorm herbouwd, is vrij gaaf in hoofdvorm en in onderdelen.

Het object, bestaande uit een vrijstaande villa met voormalig atelier, is op basis van boven omschreven waarden beschermenswaardig als gemeentelijk monument in de gemeente Bergen.

Voorgevel

Rechter zijgevel met entree achter stoep en gemetselde kolom op de hoek met de voorgevel

Erker voorgevel

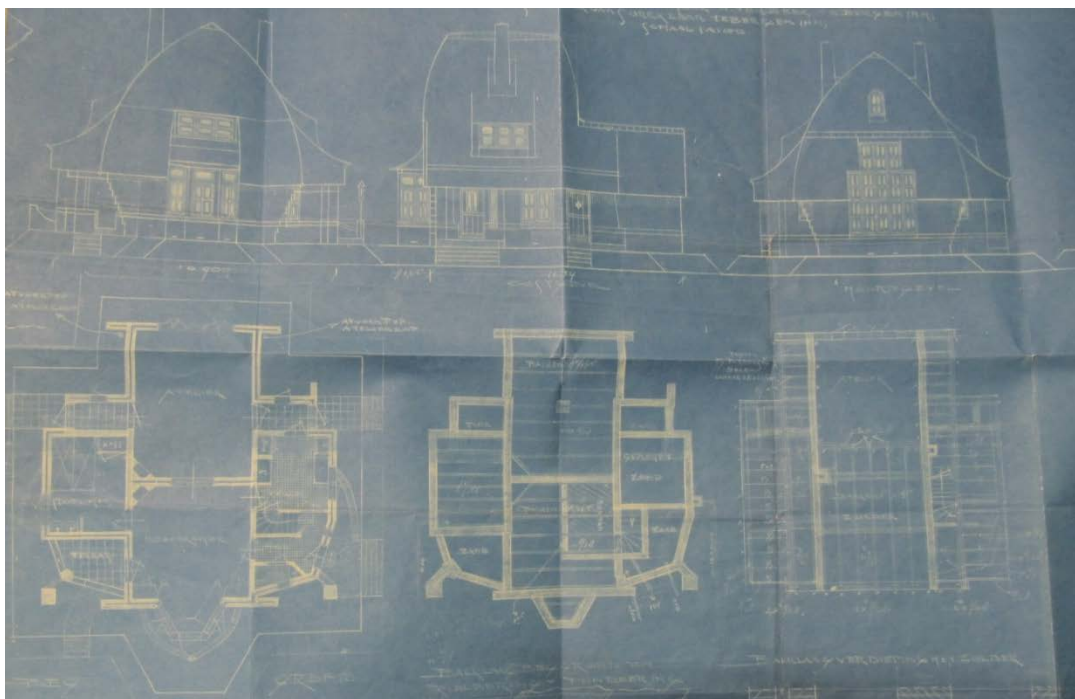
Achtergevel met atelierfenster

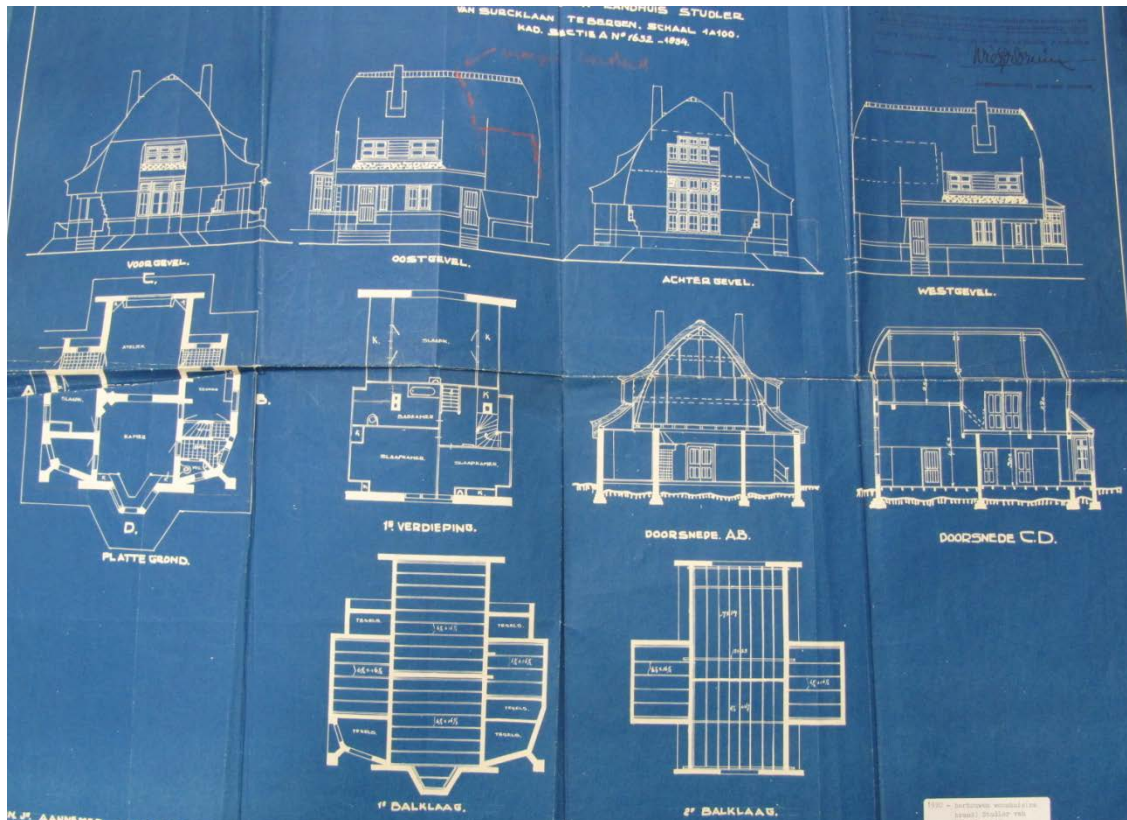
(tegenover gelegen) Park Meerwijk: *De Bark*, ontwerp J.F. Staal

(tegenover gelegen) Park Meerwijk: *De Boschkant*, ontwerp J.C. Blaauw.

Bouwtekening 1919

Bouwtekening 1930

Mening eigenaar inzake de aanwijzing als gemeentelijk monument

De eigenaar is zich van de hoge monumentale waarde bewust. Desondanks heeft de eigenaar bezwaar tegen plaatsing van het pand op de gemeentelijke monumentenlijst. Een belangrijke reden is de angst dat het pand met monumentenstatus in de toekomst misschien moeilijker te verkopen is.